

Ar darbuotojo sutikimas yra tinkamas teisinis pagrindas teikti jo asmens duomenis duomenų gavėjams, esantiems trečiojoje valstybėje?

Asmens duomenų teikimo duomenų gavėjams, esantiems užsienio valstybėse, sąlygas ir tvarką numato Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (Žin., 1996, Nr. 63-1479; 2008, Nr. 252-804) (toliau – ADTAĮ) aštuntasis skirsnis.

Pažymėtina, kad vadovaujantis ADTAĮ 35 straipsnio 2 dalimi, asmens duomenys teikiami duomenų gavėjams trečiojoje valstybėje (t. y. valstybėje, kurios nėra Europos Sąjungos valstybės narės ar kitos Europos ekonominės erdvės valstybės) gavus Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – Inspekcijos) leidimą. Šio straipsnio 5 dalyje numatyti atvejai, kai asmens duomenys į trečiąją valstybę gali būti teikiami be Inspekcijos leidimo. Vienas iš tokių atvejų yra duomenų subjekto sutikimas teikti jo asmens duomenis.

Aptariant minėtos išimties taikymo atvejus, atkreiptinas dėmesys į kelis aspektus. Pažymėtina, kad vadovaujantis ADTAĮ 2 straipsnio 12 dalimi, sutikimas yra savanoriškas duomenų subjekto valios pareiškimas tvarkyti jo asmens duomenis jam žinomam tikslui. Vertinant, ar duomenų subjekto sutikimas yra savanoriškas, pirmiausia atkreiptinas dėmesys į tai, ar duomenų subjekto apsisprendimui dėl jo asmens duomenų tvarkymo nedaro įtakos žinojimas, kad, pvz., nesutikimas tvarkyti jo asmens duomenis gali sukelti neigiamų pasekmių. 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė (toliau – Darbo grupė), įkurta 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 95/46 EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 15 tomas, p. 355) (toliau – Direktyva) pagrindu, 2011 m. liepos 13 d. priėmė nuomonę 15/2011 dėl sutikimo sąvokos, kurioje pabrėžiama, kad tuo atveju, jei duomenų subjekto apsisprendimą dėl asmens duomenų tvarkymo varžo galimos neigiamos pasekmės, toks duomenų subjekto sutikimas nelaikytinas savanorišku (pvz., kai duomenų subjektui gali daryti poveikį darbdavys, esantis jo asmens duomenų valdytoju).

Darbo grupės 2005 m. lapkričio 25 d. darbiniam dokumente dėl Direktyvos 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo (WP 114) atkreipiamas dėmesys į tai, kad siekiant nustatyti, ar esant darbo santykiams duomenų subjekto sutikimas yra savanoriškas, gali kilti ypatingų sunkumų dėl pavaldumo santykių tarp darbdavio ir darbuotojo. Galiojantis sutikimas šiame kontekste reiškia, kad darbuotojas turi turėti galimybę, nepatirdamas jokios žalos, neduoti sutikimo arba vėliau atšaukti duotą sutikimą. Pažymėtina, kad tokiose hierarchinės priklausomybės situacijose darbuotojo nesutikimas gali jam padaryti materialios arba nematerialios žalos, o tai visiškai nesuderinama su Europos asmens duomenų apsaugos teisės aktų turiniu ir esme. Šiame kontekste Darbo grupė ragina darbdavius perduodant savo darbuotojų duomenis nesiremti vien tik jų sutikimu, išskyrus atvejus, kai neabejojama, jog darbuotojai nepatirtų neigiamų pasekmių, jeigu neduotų sutikimo perduoti jų asmens duomenis arba vėliau atšauktų duotus sutikimus. Be to, vadovaudamasi asmens duomenų tvarkymo praktika, Darbo grupė mano, kad sutikimas negali būti ilgalaikiu duomenų tvarkymo pagrindu duomenų valdytojams atliekant pakartotinus ar net struktūrinius duomenų perdavimus, ypač tuomet, kai asmens duomenų perdavimas yra esminė duomenų tvarkymo dalis, nes duomenų valdytojams gali kilti problemos, jeigu bent vienas duomenų subjektas vėliau nuspręstų panaikinti savo sutikimą ir dėl to su asmeniu susiję duomenys negalėtų būti perduodami. Tokiu atveju duomenys būtų perduodami iš dalies vadovaujantis duomenų subjekto sutikimu, tačiau reikėtų surasti alternatyvų sprendimą, norint perduoti duomenų subjektų, atšaukusių sutikimus, asmens duomenis.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad Darbo grupė 2001 m. rugsėjo 13 d. nuomonėje 8/2001 dėl asmens duomenų tvarkymo esant darbo santykiams skatina pirmenybę teikti tinkamo asmens duomenų teisinės apsaugos lygio tvarkant asmens duomenis trečiojoje valstybėje užtikrinimui, o ne naudotis numatytomis išimtimis, pvz., darbuotojų sutikimais. Tik tuo atveju, jei trečioji šalis negali

užtikrinti tinkamo asmens duomenų apsaugos lygio, arba nei viena iš išvardintų išimčių negali būti taikytina, darbdaviui rekomenduojama gauti darbuotojo sutikimą dėl jo asmens duomenų perdavimo. Pažymėtina, kad tinkamą asmens duomenų apsaugos lygį užtikrinančiomis priemonėmis laikytos Jungtinių Amerikos Valstijų Saugaus uosto (*Safe Harbor*) sistema, Europos Komisijos patvirtintos standartinės sutarties sąlygos arba Europos duomenų apsaugos standartais grindžiami duomenų valdytojų veiklos kodeksai (*Binding Corporate Rules*).

Pastebėtina, kad į Inspekciją dažnai kreipiamasi dėl darbuotojų asmens duomenų teikimo, kai dalis įmonės veiklos yra administruojama įmonių grupės mastu (pvz., kai patronuojanti įmonė sudaro sutartis su įvairių paslaugų teikėjais, o šių paslaugų teikimui yra būtina perduoti įmonių grupėje esančių įmonių darbuotojų asmens duomenis). Inspekcijos nuomone, toks darbuotojų asmens duomenų teikimas būtų pagrįstas teisėtu duomenų valdytojų interesu siekiant vidaus administravimo tikslų. Vadovaujantis ADATĮ 2 straipsnio 15 dalies nuostatomis, vidaus administravimas yra veikla, kuria užtikrinamas duomenų valdytojo savarankiškas funkcionavimas (struktūros tvarkymas, personalo valdymas, turimų materialinių ir finansinių išteklių valdymas ir naudojimas, raštvedybos tvarkymas). Paprastai darbuotojų duomenis siekiama perduoti bendros darbo užmokesčio apskaitos, darbuotojų vertinimo ir skatinimo, kelionių ir jų išlaidų valdymo sistemų taikymo tikslu, informacinių technologijų sistemų priežiūros ir aptarnavimo paslaugų teikimo tikslu ir pan. Pažymėtina, kad vidaus administravimo tikslu perduodami ne tik darbuotojų, bet ir kitų su įmone susijusių asmenų, pvz., įmonės konsultantų, agentų, rangovų, asmens duomenys. Šie duomenys teikiami siekiant įvertinti konsultantų aktyvumą vykdant pardavimus, parengti įvairias ataskaitas ir pan.

Pažymėtina, kad minėtais atvejais teikiant asmens duomenis į įmonę, esančią trečiojoje šalyje, yra būtinas Inspekcijos leidimas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Inspekcijos nuomone, duomenų valdytojams (darbdaviams), teikiantiems duomenų subjektų (darbuotojų) asmens duomenis duomenų gavėjams, esantiems trečiosiose valstybėse, siūlytina naudotis asmens duomenų apsaugos lygį užtikrinančiomis priemonėmis, o ADTAĮ 35 straipsnio 5 dalies 1 punkte numatytą išimtį, kai darbuotojo asmens duomenys gali būti teikiami be Inspekcijos leidimo, taikyti tik išskirtiniais atvejais.